

Chiapas, la lluita silenciosa

Dalt, una comunitat d'indígenes fa front a una columna de l'exèrcit mexicà. A l'altra pàgina, un nen passeja despreocupat davant les tropes de l'exèrcit desplegat a l'estat de Chiapas.

Mentre la situació política a la República Federal Mexicana es va escalfant sense aturador a un any vista de les eleccions presidencials, el conflicte de l'estat de Chiapas entra en una de les etapes de més cruesa militar.

Mentre l'exèrcit mexicà duplica els efectius i la repressió, el govern proposa un pla de pau inacceptable per l'EZLN. L'augment de la militarització i de la repressió entre les comunitats indígenes que donen suport a l'Exèrcit Zapatista d'Alliberament Nacional (EZLN) coincideix amb el de les expulsions dels observadors internacionals que malden per impedir les agressions de l'exèrcit. Aquestes circumstàncies duen les ONG de Chiapas a dir que el clima és de "guerra de baixa intensitat amb una indefensió quasi absoluta de la població civil".

El govern de la república mexicana, presidit per Ernesto Zedillo, acaba de presentar una proposta de pau a Chiapas, que l'EZLN refu-

sarà, per més que encara no sigui oficial. La proposta, presentada pel secretari de governació, Dióodoro Carrasco, ignora la demanda innegociable de l'EZLN de respectar allò que ja es va pactar el 1994 en els Acords de San Andrés Larráinzar: democràcia, autonomia indígena, dret al cultiu, justícia i dret a la cultura. Però a la negació dels acords, s'hi ha d'afegir el fustigament constant infligit al moviment zapatista de Chiapas. Aquests darrers dos mesos la presència de l'exèrcit mexicà a Chiapas s'ha duplicat, amb el desplegament de prop de 25.000 militars que patrullen, sobretot, pels municipis autònoms en rebel·lió instaurats per l'EZLN durant quasi sis anys de conflicte.

Emparades per la Llei d'Armes i Explosius -que la proposta go-

vernamental pretenia mantenir de totes passades-, les autoritats mexicanes a l'estat del sud-est del país van enviar-hi els nous destacaments militars terrestres i aeris, en principi per controlar unes suposades xarxes de narcotràfic i comerç d'armes. Però ja fa dos mesos que hi són, i aquestes tropes no han dut a terme cap operació contra unes xarxes sobre les quals mai no hi havia hagut cap informació.

Militars a les comunitats zapatistes. La dedicació del nou destacament militar sembla que se centri més a controlar les comunitats indígenes. De fet, els militars s'han desplegat per les poblacions prozapatistes de Polhó, Ricardo Flores Magón, Jardín, Sibal, Naha i La Realidad -centre autònom del

govern rebel-, i hi han iniciat la pràctica ja habitual de crear-hi tensió. Tot just arribats al municipi, hi instauren un control d'accés. Poc després ocupen una part de les terres de conreu argumentant "motius militars"; en canvien els cultius i n'impedeixen la collita als indígenes. Arribat aquest punt, l'exèrcit expulsa els indígenes de la zona pròxima a la seva nova plantació i promet de construir una carretera per on arribaran aviat els tancs que instauraran una caserna perenne a la zona. A partir d'aquí la resistència pacífica de la població (des de la treva del 1994, l'EZLN no ha disparat un tret) és reprimida amb violència, gasos lacrimògens i ràtzies nocturnes. Exactament això ha passat darrerament a les poblacions d'Amador Hernández (on van arrestar tres persones i n'hi van ferir 52), el Jardín (23 ferits el mes d'agost), Sibal (durant l'estiu hi han detingut quatre dirigents indígenes i n'han ferits una quarantena) o La Realidad (trenta ferits, cinc indígenes detinguts i tres observadors de pau expulsats en una incursió per pressionar la comandància zapatista). Aquestes agressions han estat confirmades per les dues principals ONG de defensa dels drets humans: la diocesana Fray Bartolomé de las Casas i Enlace Civil. Ambdues entitats, els cooperadors de les quals són constantment amenaçats per l'exèrcit i els paramilitars, consideren que a Chiapas hi ha "un clima de tensió i de guerra imminent, amb absoluta indefensió dels indígenes per l'expulsió dels observadors internacionals". El governador de l'estat de Chiapas, Abores Guillén, ha assegurat que "la militarització era necessària per a protegir la zona de l'augment de la implantació dels terroristes zapatistes, que, a més, aconsegueixen un perillós suport exterior".

La direcció de l'EZLN sembla confinada a les zones més inaccessibles de la selva Lacandona i manté l'aposta per la treva armada, però continua cridant a la resistència pacífica les seves bases de suport. Així mateix, l'EZLN ha iniciat una nova etapa estratègica en la qual pretén un acostament a

les organitzacions polítiques d'esquerres de tot Mèxic. Fruit d'aquesta interlocució, l'EZLN ha organitzat a La Realidad dues reunions reivindicatives de relleu. La primera, d'una de les organitzacions de treballadors més importants de la república, el Sindicato Mexicano de Electricistas, que protesta pel procés de privatització de l'energia que vol imposar el PRI, i la segona, de tots els agents socials contraris a la llei del patrimoni cultural, darrere la qual el govern aspira a privatitzar l'ensenyament i molts centres culturals (museus, sales de concerts i biblioteques) del país.

Marc Roma

Primer duel en clima de primàries

Alhora que la situació a Chiapas va esdevenint més tensa, l'opinió pública mexicana comença a centrar-se en el procés electoral que ja s'albira. D'aquí a tres mesos, les eleccions primàries del Partido Revolucionario Institucional (PRI), i l'agost vinent, les primeres presidencials, en què aquest mateix partit podria ésser desbancat del govern, després de setanta anys d'hegemonia.

L'any anterior a les eleccions a la presidència mexicana acostuma a ser políticament turbulent. La primera sotragada del curs ha estat el suïcidi de l'ex-sots-procurador general de la república, Mario Ruiz Massieu, que abans de ser destituït havia obert uns quants processos d'investigació judicial sobre les trames de corrupció del partit governant. Massieu havia estat condemnat a un arrest domiciliari per narcotràfic, fet que ell mateix considerava "una campanya de desprestigi i de represàlia mafiosa". Fos com fos, Massieu en la carta pòstuma d'acomiadament, acusava Zedillo i Labastida de ser els "autors intel·lectuals" de la seva mort, i d'haver sotmès el partit i el govern a "la pitjor etapa de corrupció política i econòmica de la seva història".

La lluita interna al PRI, que en campanyes anteriors s'havia saldat amb els assassinats dels candidats Salinas de Gortari i Colosio, oposa aquesta vegada Francisco Labastida i Roberto Madrazo. Labastida representa l'opció més dura i continuista del PRI; és l'home de confiança en afers militars de l'actual president Ernesto Zedillo. Madrazo, en canvi, prové dels sectors salinistes del partit i, com a governador de l'estat petroler de Tabasco, vol mostrar una cara un xic menys conservadora i més populista que no pas el seu rival. Però tots dos es neguen a reprendre les negociacions amb l'EZLN, i són fermes defensors dels desplegaments militars i de la repressió contra la població. De fet, Labastida és l'impulsor de l'estratègia militarista dels darrers anys, com a secretari de governació mexicana, càrrec que va abandonar per poder concorrer a les primàries.

Per la seva banda, la màxima formació de centre-esquerra de l'oposició, el Partido de la Revolución Democrática (PRD), negocia amb el Partido de Acción Nacional (PAN), conservador, per fer una pinça política, que sembla que és l'única opció per acabar l'hegemonia del PRI. El presumible candidat del PRD, Cuauhtémoc Cárdenas, s'encara a les eleccions com a president municipal (alcalde) de la capital mexicana i rebutja radicalment la proposta de pau del govern per "inconcreta, electoralista i irrespectuosa amb les negociacions anteriors". **M. R.**